

Porabje

Tednik Slovencev na Madžarskem • Monošter, 22. januarja 2026 • Leto 36, št. 3

40 LET DVOJEZIČNEGA VRTCA V ŠTEVANOVCIH

*DRUŽBA LEK OZIROMA SANDOZ...
stran 3*

*MALO BABO ŠLATAM
stran 8*

*PRIPOVEJSTI O MENJE POZNANI ŽENSKAJ
stran 9*

40 LET DVOJEZIČNEGA VRTCA V ŠTEVANOVCIH

16. januarja je v Števanovcih potekalo slovesno praznovanje 40-letnice dvojezičnega vrtca, ki je v kulturnem domu zbralo številne domačine, predvsem starše in stare star-

vilni ugledni gostje, med njimi državni sekretar za cerkvene in narodnostne zadeve Madžarske Miklós Soltész, slovenska generalna konzulka Dubravka Šekoranja, za-

Ravnateljica Dvojezične osnovne šole in vrtca Števanovci Agica Holec je v pozdravnem nagovoru izpostavila, da je vrtec doslej obiskovalo več kot 100 otrok, ki jih vzgajajo, učijo in pripravljajo na šolo v mirnem, družinskem okolju, ob podpori raznolikih programov in strokovne pomoči slovenskih vzgojiteljic iz Slovenije.

še, goste iz Porabja in Slovenije ter predstavnike političnega in družbenega življenja.

govornica Slovencev v madžarskem parlamentu Erika Kőleš Kiss, predsednik Dr-

V programu je nastopila otroška folklorna skupina DOŠ Števanovci.

Slavnostni kulturni program so pripravili vrtčevski otroci in učenci Dvojezične osnovne šole Števanovci, ki so s pesmijo, recitacijami in igro navdušili občinstvo ter pokazali bogastvo in živost dvojezičnega prostora. V programu so sodelovali tudi gostje iz Slovenije – malčki iz vrtca Puconci in učenci osnovne šole Grad. Slovesnosti so se udeležili šte-

žavne slovenske samouprave Karel Holec ter predstavnik vladnega urada za Slovence v zamejstvu in po svetu Robert Kojc, županja Občine Števanovci Edit Trajbar ter ravnateljice in ravnateljki okoliških šol.

Zbrane je najprej nagovorila ravnateljica Dvojezične osnovne šole in vrtca Števanovci, se ob jubileju ozrla v

preteklost in zahvalila vsem, ki so v štirih desetletjih soustvarjali zgodbo vrtca. Ob tem je poudarila, da je vrtec zrasel iz skupne volje krajanov ter velikega truda zaposlenih in staršev. »Vesela sem in toplo mi je pri srcu, ko se spominjam vseh teh let. Pred 40 leti se je namreč vodstvo naše vasi odločilo, da bo ustanovilo vrtec. Pri tem moram posebej omeniti veliko angažiranost predsednika urada Vendlja Konkoliča in bivšega ravnatelja Mihályja Pusztai. Zgradbo, v kateri so stanovali vojaki, smo predelali v vrtec. Leta 1985 se je začelo zahtevno delo in vrtec smo odprli 13. januarja 1986. Brez pomoči staršev ne bi uspeli v tako kratkem času. Težko je ubesediti, kaj vse smo skupaj preživeli v teh 40 letih. Hvaležna sem za vso pomoč in podporo,« je dejala in dodala, da je bil vrtec v vseh letih prostor toplote, varnosti in družinskega okolja za več sto otrok. Državni sekretar Miklós Soltész je v nagovoru izpostavil razvoj Števanovcev in podporo madžarske vlade pri obnovi pomembnih ustanov. Ob tej priložnosti je prinesel tudi dobro novico, da bo vlada v prvi etapi s 50 milijoni forintov podprla obnovo cerkve v vasi, ob koncu pa se je zahvalil vsem, ki vzgajajo otroke v duhu ohranjanja jezika in tradicije.

V imenu upravljavca vrtca je spregovoril predsednik Državne slovenske samouprave Karel Holec. Poudaril je, da štirideset let vrtca pomeni mnogo več kot zgolj obletnico: »Vrtec je za otroka prvi mali svet. Prvi prostor zunaj doma, kjer se uči biti z drugimi – poslušati, deliti in sodelovati. Tu se poleg besed uči tudi zaupanja vase in v druge,

kar ga spremlja vse življenje.« Posebej se je zahvalil vzgojiteljicam in staršem ter poudaril, da je skrb za vrtec skrb za prihodnost skupnosti. »Ta vrtec poznam od blizu – najprej kot oče, kasneje kot dedek. Iz prve roke vem, koliko toplote, truda in predanosti je bilo ved-

nim programom, nato pa so obdarili tudi nekdanje vzgojiteljice. Skupno praznovanje so simbolično zaokrožili s torto s svečkami.

Dogajanje se je zatem preselilo v prostore vrtca, kjer so si obiskovalci lahko ogledali razstavo fotografij iz minulih

Nastop najmanjših števanovskega vrtca

no vloženega v to, da je bil vrtec varen, vabljen in domač. To se ne zgodi samo od sebe – to ustvarjajo ljudje. Prav zato se moramo zavedati, da vrtci niso samoumevni. Njihovo delovanje, kakovost in obstoj

desetletij. Stavbo vrtca je blagoslovil domači župnik Tibor Tóth, praznovanje pa se je končalo ob prijetnih pogovorih in ubujanju spominov.

Štiridesetletnica vrtca v Števanovcih je bila praznik pre-

Stavbo vrtca je blagoslovil domači župnik Tibor Tóth.

temeljijo na skupni skrbi, zaupanju in zavzetosti vseh – vzgojiteljic, staršev, učiteljev, vodstva in širše skupnosti. Ko skrbimo za vrtec, v resnici skrbimo za našo prihodnost,« je strnil predsednik.

Po uradnih nagovorih se je slavnost nadaljevala s kultur-

teklosti, hkrati pa tudi upanje v prihodnost – kot je dejal predsednik DSS Karel Holec: »Dokler se v teh prostorih slišita otroški smeh in slovenska beseda, ima porabska skupnost trdne korenine.«

mwn

Družba Lek/Sandoz predstavila priložnosti za mlade in podjetnike

Na generalnem konzulatu je 15. januarja potekala vsebinsko bogata predstavitev farmacevtskega podjetja Lek, članice mednarodne skupi-

razvojem, izdelavo in trženjem varnih, učinkovitih in kakovostnih generičnih ter podobnih bioloških zdravil, namenjenih bolnikom po

no le lokalno, ampak deluje na globalni ravni in ponuja številne priložnosti tudi za porabske Slovence,« je po dogodku povedal Rečnik. Dodal je, da se z družbo vsako leto poveže okoli 300 mladih z različnih strokovnih področij, kar odpira vrata številnim kariernim potem.

Pomemben del dogodka je bila tudi predstavitev možnosti sodelovanja s porabskimi podjetniki. Lek v Lendavi namreč potrebuje široko mrežo dobaviteljev storitev, poslovnih rešitev in produktov. »Zelo nam je pomembno, da iščemo partnerje v lokalnem in regionalnem okolju, saj se to izkaže kot učinkovita in trajnostna rešitev,« je poudaril Vajs. Po njegovih besedah že uspešno sodelujejo z madžarskimi, slovenskimi in hrvaškimi podjetniki, ve-

Družbo Lek oziroma Sandoz sta v prostorih slovenskega generalnega konzulata v Monoštru predstavila dr. Simon Rečnik in dr. Jure Vajs.

ne Sandoz, ki je bila osredotočena na poslovno enoto Lek v Lendavi. Prireditve, ki je bila organizirana v sodelovanju z direktorjem EZTS Muraba Bencejem Sárossyjem in pedagoško svetovalko za narodnostno šolstvo v Porabju Valentino Novak, je pritegnila širok krog obiskovalcev – od podjetnikov do gimnazijcev in učencev 8. razredov porabskih dvojezičnih šol. Dogodek je pokazal, da farmacevtska industrija poleg globalne razsežnosti predstavlja tudi priložnosti za lokalno okolje in slovensko manjšino na Madžarskem.

Predstavitev sta izvedla dr. Simon Rečnik, direktor Trdnih izdelkov in antiinfektivov ter član vodstvene ekipe Sandoza Slovenija, ter dr. Jure Vajs, globalni vodja Zgodnjega upravljanja talentov. Oba sta poudarila, da Lek in Sandoz nista zgolj del lokalnega gospodarstva, temveč pomemben igralec na svetovnem farmacevtskem trgu.

Lekov Sandoz je prva in najstarejša farmacevtska družba v Sloveniji. Ukvarja se z

vsem svetu. Njihovo poslanstvo je jasno: premikati meje dostopnosti zdravljenja in s cenovno dostopnejšimi zdravili prispevati k vzdržnosti

Dijak monoštrske gimnazije pridobiva informacije o možnostih štipendiranja in dela pri družbi Lek oz. Sandoz.

zdravstvenih sistemov.

V okviru prireditve so bile predstavljene tudi možnosti za študij farmacije v Mariboru, vključno s štipendijami in zaposlitvijo pri družbi Lek oz. Sandoz. Poseben poudarek je bil namenjen mladim iz Porabja, ki bi se lahko z ustrežno izobrazbo vključili v delo enega najpomembnejših farmacevtskih središč v regiji.

»V neposrednem okolju obstaja podjetje, ki ni pomemb-

lik potencial pa vidi tudi v podjetjih iz porabskega dela Madžarske.

Dogodek se je končal s pogostitvijo in mreženjem, kjer so se udeleženci lahko osebno pogovorili s predstavniki podjetja. Predstavitev je nakazala, da dejavnost podjetja Leka v Lendavi presega industrijski vidik in vključuje tudi povezovanje z lokalnim okoljem in mladimi v Porabju.

nvn

GEZA BAČIČ (1942–2026)

V 84. letu se je poslovil Geza Bačič iz Murske Sobotice, politik in politolog, ki je pomemben del svojega delovanja posvetil vprašanju narodnostnih skupnosti ter povezovanju s porabskimi Slovenci.

V osemdesetih letih prejšnjega stoletja je bil sekretar Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije, deloval pa je tudi kot pedagog in družbenopolitični delavec.

Posebno vlogo je imel pri čezmejnem sodelovanju s Slovenci v Porabju, s katerimi je že od začetka sedemdesetih let vzdrževal tesne in osebne stike. Zavzemal se je za ohranjanje slovenskega jezika, kulture in identitete v Porabju ter za izboljšanje njihovega položaja v okviru madžarske države. Kot sogovornik in posrednik je prispeval k vzpostavljanju zaupanja in dialoga med slovensko državo ter porabskimi Slovenci. Imel

je izredno vlogo pri zagotavljanju denarja za graditev Slovenskega kulturnega in informacijskega centra v Monoštru, skupaj s predsednikom Zveze Slovencev na Madžarskem Jožetom Hirnökom sta se udeležila nešteti pogovorov in usklajevanj v Ljubljani na raznih ministrstvih ter na uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu. Za njegovo nesebično pomoč se mu je skupnost zahvalila s priznanjem za Porabje.

V domačem okolju je bil med drugim predsednik gradbenega odbora pri gradnji nove bolnišnice v Rakičanu, pred upokojitvijo pa svetovalac vlade Slovenije za narodnosti. Pri tem se je posebej posvečal zaščiti pravic romske narodne skupnosti v Prekmurju.

Za dolgoletno delo z narodnostnimi skupnostmi je leta 2002 prejel častni znak svobode Republike Slovenije. Tudi Porabcem ostaja v spominu kot umirjen, načelen in predan sogovornik, ki je razumel pomen dialoga, spoštovanja in odgovornosti do manjšin doma in zunaj meja Slovenije.

Sprehod po preteklih stotih letih

Podobno kot na začetku lanskega leta se tudi tokrat podajmo na nevsakdanje popotovanje po času. Iz preteklih stotih let izberimo tiste letnice, ki imajo letos okrogli jubilej, in izluščimo nekaj utrinkov, ki so bili v teh letih še posebno značilni za Slovenijo in Madžarsko.

Začnimo takoj z letom 1926, ko je France Marolt v Ljubljani ustanovil Akademski pevski zbor. Tisto leto je bil v slovenski prestolnici organiziran prvi radijski prenos koncerta in od tedaj deluje slovenski center PEN. V Italiji je bilo ustanovljeno posebno sodišče za zaščito države, ki je zatiralo tudi primorske Slovence.

Na Madžarskem so potekale parlamentarne volitve, na katerih si je desničarska vladna stranka pridobila dvotretjinsko oblast. Istega leta so v budimpeštanski Operi premierno uprizorili Kodályjevo igro *János Hány*, prav tako v prestolnici pa so postavili prvi semafor, ki ga je ročno upravljala policist. Uvedli so tudi novo valuto, pengő.

V letu 1936 je bil na slovenskem Gorenjskem zgrajen prvi odsek betonske ceste med Ljubljano in Kranjem. V Dravski banovini (na slovenskem ozemlju znotraj takratne Jugoslavije) je poleti stavkalo okoli 2500 gradbenih, nato pa jeseni še okoli 8500 tekstilnih delavcev.

V Sárospataku na severovzhodnem Madžarskem se je tistega leta začel prvi tečaj ljudske visoke šole. Olimpijade v Berlinu se je udeležilo 19 madžarskih športnic in 197 športnikov, budimpeštanski radio je o olimpijskih igrah prvič poročal.

Leta 1946 je Slovenija kot enota Federativne ljudske republike Jugoslavije dobila ime Ljudska republika Slovenija. V Ljubljani je potekal proces proti domobranskemu generalu Leonu Rupniku, ki so ga istega leta tudi usmrtili. Sprejet je bil zakon o nacionalizaciji velikega kapitala.

V tem letu je državni zbor v Budimpešti Madžarsko razglasil za republiko, svet zunanjih ministrov v Parizu pa znova potrdil trianonske meje. Podpisali so sporazum med Češkoslovaško in Madžarsko

cerkve v državi. Istega leta so slovenski znanstveniki izvedli prvo kontrolirano jedrsko reakcijo, v Mariboru pa je potekalo prvo srečanje slovenskih dramskih gledališč.

V tem letu so ukinili vizumsko

tovne dediščine pri Unescu kot eden najpomembnejših podzemnih pojavov na svetu. Vodenje Zveze komunistov Slovenije je prevzel Milan Kučan, kar je pomenilo začetek liberalizacije znotraj politične-

stracije, preverjalo se je sodelovanje funkcionarjev s tajno policijo v prejšnjem sistemu.

Papež Benedikt XVI. je leta 2006 ustanovil škofije v Novem mestu, Celju in Murški Soboti, mariborska škofija pa je bila povišana v nadškofijo. Spomladi je Slovenijo zajel preplah zaradi ptičje gripe, ki so jo odkrili pri poginulih labodih. Slovenska košarkarska reprezentanca se je prvič uvrstila na svetovno prvenstvo.

Na Madžarskem so potekale parlamentarne volitve, na katerih je zmagala Madžarska socialistična stranka. Po zloglasnem »govoru v Ószödu« premiera Ferenc Gyurcsányja so ob obletnici revolucije v Budimpešti nastali ulični izgredi. Vlada je kljub temu ostala na oblasti.

Leta 2016 je Slovenija praznovala 25-letnico neodvisnosti. Začetek leta je še vedno zaznamovala begunska kriza, nadaljevali so postavljanje tehničnih ovir na meji s Hrvaško. Skakalec Peter Prevc je v smučarskih skokih podrl vse rekorde, Ljubljana pa je vse leto nosila naziv Zelena prestolnica Evrope.

Po 44 letih se je madžarska nogometna reprezentanca spet uvrstila na evropsko prvenstvo, sombotelski vratar Gábor Király je postal svetovna senzacija. Film *Lászla Nemesa Jelesa Savlov sin* je prejel oskarja za najboljši tujejezični film. Izveden je bil neveljaven referendum o begunskih kvotah.

Za nami pa je že leto 2025, ki je bilo še naprej zaznamovano z rusko-ukrajinskim spopadom, a tudi z novimi kriznimi žarišči po svetu. Pred nami so državnozbornske volitve v Sloveniji in na Madžarskem, ki bodo odločilno vplivale na prihodnost prebivalcev obeh držav. S skromnim upanjem si lahko le želimo, da bi bilo prihodnjih sto let nekoliko mirnejših, kot je bilo tistih sto za nami.

Kateri dogodki so zaznamovali Slovence in Madžare v preteklem stoletju?

o izmenjavi prebivalcev, ustanovili so pionirsko gibanje ter uvedli novo valuto, forint.

V Ljubljani je bilo leta 1956 ustanovljeno Slovensko mladinsko gledališče, ki deluje še danes. Pred sedemdesetimi leti pa so bili položeni tudi temelji podjetja Viba film, ki je bilo do osamosvojitve vodilni slovenski filmski producent. Pod svojim okriljem je v tistem obdobju posnel 92 slovenskih celovečernih filmov.

Na Madžarskem so julija razrešili prvega sekretarja vladajoče delavske partije Mátyása Rákosija, znova pa so tudi pokopali Lászla Rajka, usmrčenega po montiranem procesu. Oktobra je v Budimpešti izbruhnila revolucija, ki je prerasla v vojno za svobodo, kar je izzvalo intervencijo sovjetske armade. Sledilo je maščevanje upornikom.

Leta 1966 sta Jugoslavija in Vatikan sklenila protokol o sodelovanju, ki je pomenil pomemben premik v ureditvi pravnega statusa Katoliške

obveznost med Jugoslavijo in Madžarsko, v diplomaciji pa sta ZDA in Madžarsko od takrat povezovala veleposlanika. Centralni komite Madžarske socialistične delavske partije je sprejel odlok o nujnosti uvedbe gospodarskih reform.

Leta 1976 je Posočje prizadel močan potres, ki je bil v tem delu Evrope eden najusodnejših naravnih dogodkov v 20. stoletju. Medtem je avstrijska vlada sprejela zakon o narodnih skupnostih, v avstralski zvezni državi Viktoriji pa je slovensčina postala enakopraven srednješolski učni predmet.

V Budimpešti je vrata odprla veleblagovnica Skála, ki je imela tekoči pločnik in ogromno samopostrežno živilsko trgovino ter je ponujala tudi zahodno blago. Je pa res, da se je v tistem letu cena mesa povišala za kar 30 odstotkov. Namenu so predali tudi prvi odsek severno-južne podzemne proge v prestolnici.

Leta 1986 so bile Škocjanske jame vpisane na seznam sve-

ga sistema.

V Budimpešti je več tisoč ljudi protestiralo pri Petőfijevem kipu in Verižnem mostu, na svojem občnem zboru pa so se uprli tudi člani Društva madžarskih pisateljev. S sporazumom je bilo na Madžarskem omogočeno odprtje restavracij McDonald's, ustanavljale pa so se tudi prve komercialne banke.

V letu 1996 je bil papež Janez Pavel II. prvič na obisku v Sloveniji, molil je pri Mariji Pomagaj na Brezjah, nato pa pred ogromno množico maševal v Ljubljani oziroma v Postojni. Istega leta je Slovenija sklenila pridružitveni sporazum z Evropsko unijo, uzakonjena pa je bila tudi devetletna osnovna šola.

Na Madžarskem je državni zbor sprejel dvig starostne meje za upokojitev na 62 let. Podpisana je bila temeljna pogodba z Romunijo, v kateri sta državi potrdili nedotakljivost meja ter upoštevanje manjšinskih pravic. Začele so se lu-

89. ROJSTNI DAN JOŽICE ROŠ

V gnešnjom pisanji v leto 1937 odidemo. V tom leti 14.

smo go, koga se eške spominja. Gvušno je eden Tomi biu

drugo službo dobila pa eške itak je mlada bila. Eške ranč

Knjige za njene velke pajdaškinje valajo. Na teveni kakši

Draga naša Jožica Roš, vse najbavške za vaši 89 lejt vam

V tom starom, staron rami v Rogatci je Pepika, kak so go zvali, na svejt prišla. V njem je živela, dokeč je že 13 lejt stara nej od daumi odišla. V Ljubljani je na srejnjo šaulo za vzgojiteljice odišla. Vzgojiteljice so tiste ženske, ka v vrtci (óvoda) mlajše učijo, na nji skrb majo.

Jožica Roš je nej samo tekste za lutke pisala. Zvekšoga ji je vse tüdi sama naredla.

20 lejt je nej mejla. Po tejm so lutke iz njenoga življenja več nej odiše. Zaprav, eške sama nej vej, kelko ji je naredla. Kelko tekstov za nji je napisala. Zmejs je zvün službe lutke tüdi v profesionalnom teatari delala. Kelko nagrad je za svojo delo dobila, nej mogauče gorprešteti.

Jožica Roš je v 90. leto svojga botoga življenja nut staupila.

dober film pogledne pa že svoje pravnuke čaka, ka njoj na dveri klonckajo.

Jožica eške itak ojdi lutke gledat, ka vidi, kak gnesden vögledajo. Nigdar gezika ne špara, gda trbej prajti, ka se njoj je povidlo ali pa nej.

Jožica velko skrb za tau ma, aj njoj glava dobro »dela«. Tüdi zatoga volo rada križanke rešava. Tak mi glava v kondiciji ostene, rada povej.

želej pa aj vam zdravdje eške dugo dobro služji.

Novine Porabje

RANI IZLET V LETI 2026

Števanovski cerkveni zbor Zveza Slovencev na Madžarskem je letos 17. januara meu cejlodnevni izlet. Tau pa zato ga volo, ka smo čüli, ka djesta ena ves, gde v cerkvi naredijo na velkom prostori eden bet-

cajti pa na božic leko nutra pokažejo, zatok smo pa mi mogli titi tau poglednit v januari, ka za eden tjeden tau dola razmečejo.

Ta ves se zové Vörs, tau je na Madžarskem blüzi Keszthelya.

dati tau lepoto, ka aj na advent leko kreda dejajo. Te betlehem se začne s tejm, ka prva naredijo iz lesa tiste stole pa mize, gde tau leko zozidajo. Nöjcajo fejs dosta zimzeleni drejv pa vej, cidrusa, boriča pa vse, ka se na travniki vidi. Vidili smo vse tiste živali iz gipsa vösklajeno, ka se paulek jaslina leko vidijo. V jaslaj so mali Jezuš, Marija in sveti Jožef. Poleg jaslaj se vidi, kak pridejo trije krali, vidijo se pastirje. Tak ka vse, ka se mora poleg videti, tisto je tam vse gor zozidano. Drugo leto, če de stoj po tau krajini odo, tisti naj pogledne tau lepoto.

Gda smo se nazaj domau nautili smo meli kosilo v Keszthelyi. Po obedi smo pa štie šli v eno drugo ves, ka se zové Türje. Töj smo poglednili cerkev in so nam pokazali, gde se

pivo redi pa tisti prostor, gde so mašini notra, ta so nam prajli, kak se tau pivo dela. Škoda, ka v januari nej oprejto, ka bi leko tau pivo koštavali. Majo štie eno kavarno, gde so nam notra pokazali, kak se

štavali. Dobili smo vcuj bejlo in rdečo vino, ka je fejs pasalo k tej bombončkóm.

Lejpi in veseli den smo meli, kakoli, ka je mrzlo bilau, dapa zatok se leko vzimi tü posreči eden dober izlet.

Pred betlehemom v cerkvi v vesnici Vörs.

Pred baročnim oltarom v Vörsi.

lehem (jaslice). Vejmo, ka betlehem samo v adventnom

V tau vesi majo eno lepo cerkev, gde že oktobra začnejo zi-

redi rokodelska čokolada, pa smo štie tiste čokolade leko ko-

Marijana Fodor

OD SLOVENIJE ...

Kandidature za volitve je že mogoče vlagati

Z 12. januarjem so se začela volilna opravila za redne parlamentarne volitve, ki bodo 22. marca. To pomeni, da lahko politične stranke in volivci že vlagajo candidature. Te bo mogoče vložiti do 19. februarja, ko se bo začela uradna predvolilna kampanja. Kandidate za poslance lahko predlagajo politične stranke ali skupine volivcev. Stranke lahko liste vložijo v vseh volilnih enotah, pri čemer morajo zbrati ustrezno podporo – bodisi poslanec bodisi volivcev. Skupina volivcev pa mora za kandidatno listo v posamezni volilni enoti zbrati najmanj tisoč podpisov. Rok za vložitev kandidatnih list se izteče 19. februarja, isti dan pa je tudi zadnji dan za zbiranje podpisov podpore. Do takrat morajo kandidati in organizatorji kampanj urediti tudi finančni del – organizator volilne kampanje mora najpozneje do 4. februarja odpreti poseben transakcijski račun. Politično dogajanje se bo okrepilo z začetkom uradne kampanje 19. februarja.

Delo na mrazu brez zakonskih omejitev

Ob januarskem mrazu, ko se se temperature po Sloveniji spustile pod ničlo, so sindikati opozorili, da v državi še vedno ni zakonsko določene spodnje meje za delo na prostem v mrazu. Predsednik Zveze svobodnih sindikatov Slovenije poudarja, da so ob omejitvah za delo v vročini opozarjali tudi na potrebo po pravilih za delo ob nizkih temperaturah. Po njegovih besedah je delo zunaj omejeno bolj z vzdržljivostjo materialov kot pa ljudi. Na inšpektoratu za delo pa pravijo, da delodajalci imajo obveznosti. Delavcem na prostem morajo na gradbiščih zagotoviti ogrevan prostor, kjer mora biti najmanj 20 stopinj Celzija. Prav tako morajo zagotoviti ustrezno zaščitno opremo. Delavci imajo pravico do varnega delovnega okolja in lahko delo odklonijo, če zaradi neustreznih ukrepov obstaja neposredna nevarnost za njihovo zdravje.

ŽIVLENJE JE KRATKO, ŽIVLENJE JE DUGO

Življenje človeka je takšno, ka sigdar tak vidimo, ka je kratko. Mlajšom se vidi eden keden fejest dugi čas, starejšim mejseci ali lejta več nej: njim brž odidejo, kak pravijo. Lidje majo za dugo časa stau lejt, dapa planeti Zemli je stau lejt samo eden ip.

V časi naši dejdekov je bilau rejdko, ka so lidje doživeli visiko starost, najbolje tisto, štera je preseгла sedemdeset lejt. Dosta lidí, zlasti deca, je mrlo od betegov, ka so nej meli takšoga vrastva pa je nej bilau dosta lidí vcepleno. Gnesden se je spremeno položaj, dapa itak dosta lidí lejko rano mrgé zavolo več zrokov, kak nezdravi življenjski način, nezdrave okoliščine (körül-mények) v deli, stres pa takšo. Tistomi človeki (ali pa stvari, ka je lejko drejvo), šteri je dosegno visiko starost, pravijo, ka je matuzalem. Matuzalem je biu človek v Starom zakoni Svetoga pisma, šteri je doživo devetstau šestdesetdevet lejt! V Bibliji indrik tuj najdemo fejest stare starce. Pišejo, ka je biu star židovski praočak (ősatya) Abraham stau lejt, njegva žena Sara pa devetdesetdevet, kda se njima rodi Izak, šteri je biu drugi praoča Židovov. Tau po pravici ne pomejni, ka sta bila Abraham pa Sara tak stariva, kda se je naraudo Izak. Indasvejta so nej tak računali lejta kak gnes, so nej meli julijanskoga ali gregorianskoga kalendara. Lejko, ka sta mejla Abraham pa Sara v starosti prvoga deteta, ali sta nej bila telko stariva, kak piše Biblija. Gnesden tuj vidimo, ka štirideset, petdeset ali šestdeset lejt stare ženske porodijo dejte, znabiti je bila Sara tuj telko stara, kda se ji je naraudo Izak.

V Svetom pismi pa v iztočnij kulturaj numere majo bole simbolični pomejn, zatok visike numere ne kažejo prave mere, liki izražajo važnost (jelentőséget fejeznek ki). Tü pa tam v Aziji, gé žive lüstvo med srmaškimi okoliščinami pa nega šaule, tam tak določajo starost človeka, ka je kelko žetve riže doživo. V enom leti pa lejko dvakrat-trikat ženjenje rižo, če majo dobro letino. Nej tak davnik so razglasili v arabskij medijaj, ka je mrau v Saudskoj Arabiji

moški, Naser bin Radan, šteri je biu (kak pravi njegva držina) star stau štiridesetdevet lejt! Tau pomejni, ka se je Naser naraudo kaulek 1883 ali 1884. Ginau ne mo mogli tau najti, ka je v tistom časi ešče nej bila enotna država na Arabskom polotoki, različna plemena Arabcov so samostojno živela pa so nej zapisali podatkov rojenij mlajšov. Če je biu rejsan telko star Naser bin Radan, té je un biu dotegamau najstarejši znani človek v modernom svejti.

Leta 1952 je mrla v Andovcaj Rozalija Zetek, štera je bila babica lončara Karla Dončeca na Verici. Čegli v matičnoj knigi tau pišejo, ka je bila Roza stara devetdesetštiri lejt, liki če poglednemo v rojstnoj matičnoj knigi, se je narodila v Andovcaj leta 1849! Etak je bila stara stautrij lejta! Znabiti je una tuj nej znala povedati, kelko je stara, ka je že bila v lejtaj pa té se lidje ne spoumnijo več dobro.

Med Mörov pa Rabov gnesden itak mamu matuzaleme. Ešče je leta 2024 svetila svoj stoti rojstni den Jožefa Varga, štera je živela v Gradišči pri Tišini, gé se je naraudo naš velki župnik Janoš Kühar tuj. Té je una bila najstarejša občanka občine Tišina, štero je ekstra pozdravo žipan Franc Horvat tuj. V naslednjom leti je gospa Varga na vöke zaspala.

Barbara Žerdin z Velke Polane se je naraudila leta 1922 v paverskoj familiji na Dolinskem (Markastom). V detinstvi je pasla krave v Seböborcaj ali Törnišči. Kak mlada dekla je šla služiti v Slavonijo (Hrvaška), Austrijo pa Kanado tuj, gé je delala do penzije. V rojstnoj vesi si je zozidala svoj ram pa je sama živela, nigdar se je nej omaužila, čegli je mejla

žlato, štera ji je delala družbo. Leta 2023 je pravla, kda je svetila 101. rojstni den, ka jo fejest skrbi bojna v Ukrajini, gvüšno zatok, ka je s svojimi očami vidla drugo svetovno bojno, štera je najstrašnejši boj biu v zgodovini svejta.

Od šteroga mau je gospa Barbara mrla, je najstarejša občanka v Velkoj Polani (pa vejndrik je najstarejša med Mörov pa Rabov tuj) Marija Matjašec, štera se je naraudila leta 1923. Morala je dosta delati v življenji, ka je njena držina ojdla služiti v druge rosage tuj. Pravi, ka je bilau žmetno, dapa je sigdar z optimizmom rešavala vse žmécave. Z možaum sta mejla dva deteta, dapa je samo čí je doživela odraslost (felnött kor). Ma zdaj vnüke pa pravnuke, šterim se trüdi prejk dati svoje življenjske sküšnje.

Pri nas v Porabji tuj mamu matuzaleme, šteri so ešče po pravici nej dosegñili stou lejt, dapa majo za sebov bogato

življenje. Takši je v Ritkarovcaj Miška Ropoš (Vajnin Miška), star devetdesettri lejta, šteroga indrik tuj dobro poznajo, ka je v življenji dosta fotografejo pa etak ovekovečavo (megörökítette) indašnjost. Pauleg toga tak lepau, tak razumlivo pa fajn vej gučati našo domanjo slovensko rejč, ka če bi včili domanji gezik v šaulaj, bi trbelo včiti pravorečje (helyes beszéd) po guči Miška bačija.

Ženske, štere so stare nad devetdeset lejtami v Porabji so Terezija Fister (Grabašna Trejza) na Gorenjom Siniki, Marija Bartakovič (Čutjini Majči) v Slovenskoj vesi ali Marija Gmeindl (Petrna Mariška) v Števanovcaj.

Lejpo bi bilau dugo živeti, dapa dosta starcov pravi, ka je nej dobro dugo živeti. Nej samo zavolo fizičnij žmécav v tejlí, zdravji, liki ešče za toga volo, ka drugi, štere radi mamu, večkrat ne živijo dugo. Prijateljstvo pa žmetno sklene človek v starosti ali pa ne more najti nauvoga partnera.

Zatok se mora gnauk končati naš žitek pa vse, ka smo delali, moramo prejk dati potomcom (utódok). Šteroga človeka pa so radi meli, tisti nigdar ne mrgé, ka žive v lejpjij spominaj.

Akoš Anton Dončec

Vedli ste?

JAK

Do tejša mau je tau baja bila, ka nejmamo zime, zdaj, ka mammo snej pa mrjaz, zdaj je tau baja. Depa ranč tak vala tau za poletje, če je vrauč, te je tau baja, če nej, te pa zrmzniti škemo. Vejn mi, steri v Evropi živemo, smo najbola aklavi na vrejmen, vejn zato, ka štiri letne čase mammo, zavolo toga ne prenašamo nej fejst vrauč, pa nej fejst mrzlo. Tak smo kak avtogume za štiri letne čase, nej za snej pa ranč tak za vročino so tō nej valaun.

Zdaj, gda je pri nas malo mrzlo pa se žaugamo, tau mi na misli pride, kak leko žive tam, gde je minus 40 stopinj. Še bola me tau briga, kak tam leko živejo domanje živali, stere nejmajo gvanta, nejmajo črejvel kak človek, steri se leko naravne pa obūje, če je fejst mrzlo.

Med domanjo živino je jak tisti, steri prežive pri minus štirideset ali še menje stopinjaj, zavolo toga ga večkrat za »gorsko govedo« zovejo. Tau je zato, ka lüstvo jake že več kak djezero lejt krmi v Himalaji na od 3000 do 6000 mejtrov nadmorski višini, tam, gde so najslabši pogoji za življenje. Jak še tam prežive, gde bi druge domanje živali samo par ur ostale žive. Tau je zavolo toga, ka jak duplansko kosminje ma, eno zvūnešnje, stero kak črpnje funkcionira, pokrije spaudnjo meko, toplo kosminje od deža, snega pa od vetra. Etak te spaudnjo kosminje vsigdar sūjo ostane pa kak toplotna izolacija segrejeva tejlō. Zavolo toga, ka tē živali v Himalaji živejo, fejst visiko, dosta vekše plūče majo kak drūgo govedo. Jake dostakrat tak zovejo, ka gorsko govedo, zato ka je zavolo mlejka pa mesa držijo. Jakovo mlejko je dosta bola masno kak kravdjo mlejko, zato se iz toga mlejka fejst dober sir pa maslo delata. Iz zvūnešnji kosminj se vauže pa topel gvant dela, iz spaudnji kosminj se pa meka preja dela. Velko vrejdnost ma njigvi gnoj tō, zato ka lüstvo, stero na tej višini žive, gde nega drejvdja pa sploj niše rastline ne rastejo, z gnojom nalaga. Jak prežive vse, kakkoli mrzlo je, še tam tō, gde je samo bardanjē za djesti, depa tam nej, gde je toplo, gde je več kak plus deset stopinj.

K. Holec

Pisali so nam

DVOJEZIČNOST PA SVAJE V SOBOTI

Tak premišlavlem: što se v Soboti zaistino svajūje pa zakoj?

Od toga nam piše spoštovani Akoš Dončec v Porabji, številka 2, v članki GÉ JE GRANICA DVOJEZIČNOSTI.

Tak nam svajo tolmači Dončec – ka ide za »pobūdo, ka bi spremenili zakon pa bi lejko z Vaugrami komunicejrali v vogrskom geziki. Tau pa pomejni, ka s spremembov zakona bi dali mogaučnost Vougrom pa Italijancom, ka lejko nūcajo svoj materni gezik nej samo v tistij krajaj, gé uni živejo...«.

Je rejsan tak, kak da bi do zdaj Vougrom bilo prepovedano ali nej mogōče nūcati svoj gezik mimo dvojezičnoga območja? Na priliko – v Lendavi leko vogrski gučijo, v Soboti pa že nej več? Pa je tau istina? Nej. Vsakši, tūdi Akoš, tau leko sam sproba, gda odi v Soboto v knjižnico. Samo more najti človōka, štiri vogrski zna, ranč tak kak v Lendavi. Samo tam, v Lendavi, po zakoni more v javni slūžbaj vsakši znati oba gezika. V občini Sobota pa nej. Sobota je nej po zakoni dvojezična. Za Vougre v soboškoj knjižnici PiŠK je pa tam nej samo Albert Halász. Sto ščē, si tam najde dosta vogrskih knjig ranč tak. Tau je pravzaprav delo PiŠK pa tūdi Halásza.

V imeni Pokrajinske in študijske knjižnice (na kratko PiŠK) Murska Sobota, je tau pobūdo za spremembo zakona podpisō pesnik Albert Halász z Lendave, un ovak dela v soboškoj knjižnici. Morem praviti, ka ga kak pesnika fejst pa iskreno spoštūjem, liki zavolo te njegove pobūde se pa spitalvem, sto je tisti, ka se svajūje pa je svajo začno.

Svaja, če tomi leko tak pravimo, je gratala prvle, pred pobūdo – po tistom, gda je Albert Halász v soboškoj knjižnici pripravō razstavo od vogrskoga pisatela Pétera Nádasza. Tau naj bi bila pelda, kak bi nūcanje madžarščine v soboškoj knjižnici bilau vōviditi: sploj nej enakopravno, vkūper, slovenščina pa madžarščina, liki madžarščina, slovenska razlaga pa samo na enom paperi, kak povzetek (összefoglaló). Enim se tau rejsan nej vidlo pa so si tau vūpali na glas povedali. PiŠK pa tūdi Halász so se zavolo toga tak svadili, ka so »nezadovolne« taužili na sodišči (na birovi) pa so ščē zaj tam. Med njimi, ka je taužijo, je profesor Franci Just, leko ga pitate.

V Sloveniji nišče nikomi ne more braniti nūcati svoj gezik. Je pa po ustavi (alkotmány) pa zakoni določeno, kak tau more vōviditi.

Tak brodim, ka zakona nej trbej spremeniti. Poštūvati trbej tistoga, steri zaj vala.

Peter Kuhar

... DO MADŽARSKE

Predsednik države določil datum parlamentarnih volitev

Predsednik države Tamás Sulyok je 12. april določil za datum parlamentarnih volitev, so sporočili prejšnji torek iz predsedniške palače agenciji MTI. Objavili so, da proste in poštene volitve predstavljajo temelj predstavniške demokracije, parlamentarne volitve pa so izjemen dogodek izražanja ljudske suverenosti, pri katerih lahko vsak madžarski državljan z volilno pravico s svojo prostovoljno in odgovorno odločitvijo odloča o usodi Madžarske. Glasovanje na Madžarskem – v skladu s prejšnjimi javnopravnimi tradicijami – bo na najzgodnejši datum, ki ga dovoljujeta ustava in zakon o volilnem postopku, torej 12. aprila. Predsednik države spodbuja državljane Madžarske, naj izkoristijo priložnost, ki jim jo daje zakon, in se udeležijo aprilskih državnoborskih volitev.

Politični barometer

Na začetku leta 2026 je bila opozicijska stranka Tisza v celotni populaciji v prednosti pred stranko Fidesz-KDNP za 8 odstotnih točk, med volivci, pristaši določenih strank, pa za 10 odstotnih točk – razkriva najnovejša raziskava inštituta Idea, izvedena med 31. decembrom 2025 in 6. januarjem 2026. Po anketi bi na začetku januarja 35 odstotkov odrasle populacije glasovalo za stranko Tisza, medtem ko je podpora stranki Fidesz-KDNP znašala 27 odstotkov. Med celotnim prebivalstvom je delež volivcev strank Demokratična koalicija (DK) in Mi Hazánk (Naša domovina) dosegel po 4 odstotke. Na podlagi odgovorov zanesljivih volivcev, tistih, ki imajo svojo stranko, lahko rečemo, da bi na parlamentarnih volitvah ob začetku leta lista stranke Tisza prejela 48 odstotkov glasov, strankarska lista Fidesz-KDNP pa 38 odstotkov. Delež volivcev DK bi dosegel parlamentarni prag 5 odstotkov, potreben za ustanovitev poslanske skupine, medtem ko bi desničarska stranka Mi Hazánk za malenkost zgrešila prag, dobila bi 4 odstotke glasov.

PORABSKO BOROVO

GOSTÜVANJE 14. FEBRUARJA

MONOŠTER-SLOVENSKA VES

Vabljeni

MALO BABO ŠLATAM

Tau vrejmen, kak ga zdaj mamo, je najbaukšo za tau, ka šunke lopau vö-zmrznejo. Baja je samo tau, ka nega svinj, nega zabadanj, neygajo šunke. Prvin so pri vsakšom rami bile svinje, tašoga reda, januara, nej bilau sobote pa nedele, ka bi stoj nej zabado. Gnauk tü, gnauk tam so stale šragle pa kotel na dvorišči, ranč kak je mesar čas emo, tak je od kuče do kuče üšo. Te je še mesar dosta dela emo, zdaj že nej trbej čakati na njega, depa kak nega svinj tak že mesarov tö nej. Mijalin Pišti v Števanovci je eden med tistimi starejšimi mesari, steri je po sezonaj več kak petdeset svinj mesaro.

- *Pišti, kak sem prejk praga staupto, tau sem mislo, ka reteše pečete, ka drügo bi leko mislo, vej pa vsi ste kaulak staula stali pa fejst ste nika vtadjüvlali. Z enga kraja si ti vlejko, z drügoga kraja pa tvoja žena pa sausedica Šumistji Iluš. Ranč tak kak če bi retešovo testau vlekli. Zdaj skrrej že vidim, ka tau je platno. Depa tau mena povej, zaka vlačite tau platno?*

»Dja samo pomagam, žena pa sausedica niše pantlike rejžata na borovo gostüvanje v Slovensko ves. Tau me ne pitaj, ka s tauga baude, dja njima samo držim, tau so mena zapovedle, dja je pa baugam.«

- *Kak mesar, steri edno zima petdeset svinj zabado, bi mislo, ka pridejo taši časi, gda š namesto zabadanja v künji z žen-skami platno vtadjüvo?*

Pišti Mešič, steri je zdaj že v penziji, se je zabadat navčo v mladi lejtaj.

»Tau sem nej mislo, ka pridejo taši časi, ka nede pri rami nej mare, nej svinj pa še kokauši nej. Tak te če nega svinj, te platno stiskavam v rotjej, nika moram delati, ovak drveni gratam. Prvin tašoga reda, januara, se je najbola zabadalo, bilej so taši, steri so decembra zabadali, aj na svetje majo mesau, depa največ od januara do konca februara. Tau je zato tak bilau, aj na vüzem še vöposene šonka.«

- *Ka so delali tisti, steri so kasnej zabadali, gda je že bola toplo bilau, kak so te s šonkami delali?*

»Prvin, gda je še nej bilau zmrzovalnika, te so v olaj ali v žir sklali šonke pa mesau. Tau je te etak tastalo cejlo leto, nej se je štelu, če je vrauče bilau, tau mesau je nišo bajo nej melo.«

- *Pišti, ti si dugo lejt zabado svinje nej samo v Šte-*

vanovci, po cejli pokrajini so te zvali. Tau mena povej, kak si mesar grato, gda si prvo svinjau zabodno?

»Gnauk sva z bratom začnila, gda smo zabadali, te je prvoga pujcka on zabodno, drügoga pa dja. Vejn tak osemnajset lejt star sem mogo biti, gda sem najprvin probo tak, ka rednoga mesara je nej bilau paulek. Müva z bratom sva probala pa se je posrečilo, tak sem te začno zabadati.«

- *Tau pravijo, ka prvo paut se vsigdar posreči, sledkar te se zgodi že tašo, ka človek ne zavadi tak, kak bi trbelo.*

»Človek se tau ne more navčiti, tau gnauk moraš začniti, če maš za tau rokau, te de šlau, če nej, te baukše, če tak njaš. Tau de samo mantranje kak za svinjau tak za tebe. Tau je tašo, kak gda se drejvdje cepi, ednoma se vsikša posreči, drügoma pa edna nej. Gda zabadaš, te najbola kusto žilo, arterijo moraš zavadiiti više srca, če tau vrejžš, te se je posrečilo, če nej, te še gnauk moraš probati, depa tau je že dosta bola žmetnejšo kak je prvo paut bilau, zato ka te že naužic ma paut.«

- *Gda si prvo paut zabado, rauka ti je nej trepetala?*

»Nej, mena nejma šagau, depa djestejo taši, steri trepečejo. Gda smo šli zabadat pa sem kaulak pogledno med lüstvom, te sem že vedo, steri se boji, zato, ka tejm je tašoga reda ali nauga ali rauka trpetala. Za taši beteg je palinka dobra bejla, depa če so se napili, te je nej bilau nikoga, sto bi delo.«

- *Tak se je te začnila tvoja mesarska kariera, ka si prvo svinjau doma zabodno, nej?*

»Kak sem začno zabadati, najprvin so me sausedje zvali, te drudji iz vesi, nej na dudje pa že iz sausedne

Pujcek na šragli. Bila so lejta, ka je v eni sezoni več kak 50-krat zabado.

vesi, Farkašovec, Slovenske vesi, iz Varaša pa iz cejloga Porabja so prišli, aj njim dem zabadat. Bilau je tašo leto, taša sezona, ka več kak petdeset svinj sem zabodno, največkrat v petek, soboto pa nedelo. Največkrat tak, ka na den dva pujcka, depa bilau tašo tü, ka sem štiri zabodno.«

- *Nej ti je više prišlo?*

»Dosta dela pa nej je leko delo, cejli den si vanej v mrazi pa vodej, zato ka prvin so vse poparüvali pa vanej pucali. Pa te so še bile zime, dostakrat je tak mrzlo bilau, ka se je lanc, s sterim smo svinjau obračali v koriti, vcuj k rokej vlauvo, zmrzno.«

- *Depa prvin je zato nej bejo taši pobejg kak gnesden, gda zabadejo pa podne že vse gotovo.*

»Prvin je lüstvo nej melo

tašo silo kak gnesden, cvirke so drügi den cvrli pa ranč tak klobase, djömbac pa hurke, tau vse so tü na drügi den nadejvali. Tau je zato dobro bilau, ka drügi den je že vsikši bola gvüšen bejo. Vejš, kak je tau, gda

gazda malo več spidje, te je že nej tak gvüšen, kak trbej soliti pa prplati, če se kaj ne posreči, te pa babe mrnjavijo.«

- *Prvin je zabadanje veselo bilau, nej?*

»Še kak, zabadanje je veselo bilau, leko so vtjüpprišli, djeli, pili, veselili eden drügoma. Te so si vzeli čas, den ali dva, za zabadanje, gnesden kak najprvin brž, brž, aj se vse napravi pa podne že vsikši de na svojo delo. Depa že ranč nega zabadanja, največ lüstva gotovo tjöjpi mesau ali pulonje svinje, tak ka mesara že nej trbej.«

- *Zdaj si že v penziji pa kak mesar dela že tü nej maš, ka delaš te cejli den?*

»Ka bi delo, televizijo gledam pa malo babo šlatam.«

Karči Holec

Od inda v gnešnji čas

PRIPOVEJSTI O MENJE POZNANI ŽENSKAJ

Gda od Judite Hahn pripovejdamo, ne more prajti, ka je menje poznana bila. Vse menje pa je tisto poznano, ka vse je v življenji doživela. Kak Židovki iz Sobote njoj je druga velka bojna mladost na nikoj djala.

Od srečnoga življenja do fabrike smrti

Judita se je 16. septembra leta 1926 v Soboti narodila. Od velke židovske držine Hahn

smo v našom šetanji od inda v gnešnji čas že pisali. Tau so bili lidge, steri so Soboti pa cejloj krajini dosta dobrog dali. Brezi nji bi svejt v krajini vcejlak ovak vögledo. Bautoš Pavel Hahn z ženo Margit je zvün Judite eške sina Tibija emo. Žlata je velka bila, Pavel je sestrop a šest bratov emo. Kak se Judita mladi lejt spominja, so tau srečni časi bili.

Historija nam pripoveda, ka je že Kralestvo Jugoslavija na Židove ovak gledala. Mlajši od bogati Židovov so nej smeli v šaule ojditi. Doma so se šaulivali. Depa zvün toga so se na velke z vsejmi družili. Vnaugi od Hahn

novih so funkcije v športni ali kulturni društva meli. V Hitlerovom 3.

Na kejpi štiri sestrične leko vidimo. Judita Hahn je druga z lejvoga kraja. Fotografija nam tüdi od toga pripovejda, kakšna mauda za mlajše je bila malo po leti 1930. Najmenjšoj diklički so po domanje Šarika prajli. Z njau se eške srečamo. (Foto: arhiv družina Šavel)

rajhi pa se je že na velke na tom delalo, kak Židove trbej na nikoj djasti.

Josef Mengele je lidi odabejro, gda so v lager prišli. Un je povedo, koga včasim trbej bujti pa steri nuť zaprejtí ostanajo. Šarika je pripovejdala, kakšo srečo je mejla, ka go je nej vpamet vzeu. Ranč takšo srečo je tüdi Judita mejla.

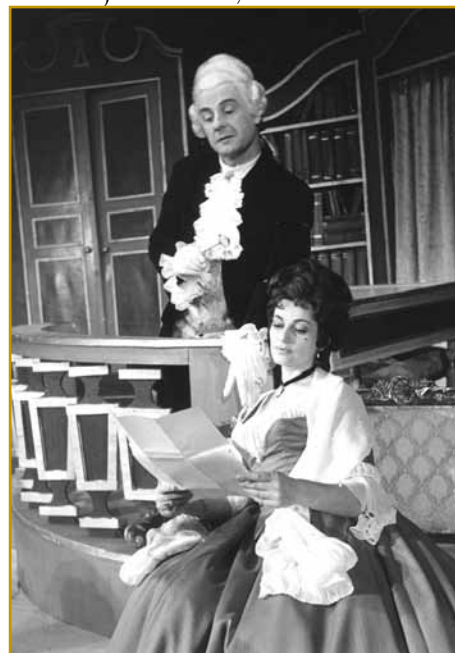
Miklós Horthy z Vogrsko vküper z Hitlerom v bojno je šau. Tak je Sobota vküper s cejlo krajino 15. aprila 1941 pod Vaugre prišla. Od toga smo v naši šetanji skauzi čas že

tö pisali. Kakoli je Hitler škeu, aj tüdi Horty s politko holokavsta začne, je nej k tomi kcuj stano. Tak so Judita Hahn pa cejla nejna velka držina tadale brezi straja živeli. Vse pa se na sprtolejt 1944 na velke vömini. Nacinge Horthyna odžagajo, vogrski nacinge vküper z SS-om svoj krvavi bal začnejo.

25. aprila 1944 so vogrski žandarge začnili po dveraj mlatiti, Židove vküper loviti. Odagnali so je na sobočki panauf, od tam v Velko Kanižo, ka bi je na konci v lageri Auschwitz-Birkenau doj slejkli, vlase na »nulo« doj zrezali pa prve že vmardjati začnili. V lageri je tak zvani angeu smrti padar Josef Mengele delo.

gesti prišlo, ka je na stolinemški oficejrov ostanolo. Tau je že dosta, dosta

Judito Kreft-Hahn so lidge pa tüdi kritičarge radi meli.

baukše gesti bilau. Smrt pa je nej prebejrala. Judita neje vejdl, ka se z njeno držino godi. Po bojni se je pokazalo, ka je oča Pavel bujti biu. Mama

Margit pa brat Tibi sta živiva ostanola. Po bojni je tadale trbejlo živeti. Judita v Soboti oстане. Mama z bratom v Izrael odide. S tejm, ka Judita Hahn doma osta-

ne, se ena rejsan lejpa pripovejst začne.

Spod reflektorov

Judita Hahn po bojni igralsko akademijo v Ljubljani zgotovi. Leta 1952 že v prvoj drami na auder stauipi. Po tejm spod reflektorov v skur stau dramaj, komedijaj ali tragedijaj go lidge v Ljubljani, v

Mestnom gledališči leko vidijo. Tüdi na film so go zvali. Judita se zmjes z poznanim Slovencom Bratkom Kreftom oženi. Gda je že v lejtaj bila, je Auschwitz vse bole za njau ojdo. Tak je prajla: Mi smo nej radi od toga pripovejdali. Tau človeka tak boli, ka toga se rad ne spominja. Škela sam pozabiti, depa tau človek ne more tapozabiti. Najüjše je tau, ka zdaj v stari lejtaj bole premišlavam. Doj si ležem pa mi vse naprej pride. Prva sam tau iz glave vkraj naganjala, zdaj več ne morem.

Judita Kreft Hahn je leta 2020 mrla, 94 lejt stara je bila. Kak bi s tejm lejpi mi lejtami škela Mengeleji pa Auschwitzi povedati, kaj je smrti vujšla.

Miki Roš

PANONSKI AKVARELI

(Godalni) kvartet za navadnega človeka Slavka Ludvika Šuklarja in 80 let Društva slovenskih skladateljev (DSS)

*Intermezzo 2:
kontrapunkt – téma B:
80 let DSS*

Omenjeni koncert je stanovsko Društvo slovenskih skladateljev organiziralo v okviru svoje redne abonmajske ponudbe. Ker pa je DSS ob koncu lanskega leta praznovalo 80-letni-

Pejsaž panorame Panonije

co (ustanovljeno 22. dec. 1945) in vključuje več kot stotnijo slovenskih glasbenih ustvarjalcev različnih generacij in spolov, šol in slogovnih usmeritev, ima za svoje osnovno poslanstvo skrb za ustvarjanje nove slovenske glasbe na različne načine in oblike – je koncert organiziralo prav letos. Zato o njih še nekaj več. DSS vse to počne z izdajo not – muzikalij in nosilcev zvoka, pravno zaščitno, zastopanjem in promocijo slovenskih skladateljev in skladateljic, sodelovanjem s sorodnimi ustanovami po svetu idr. Med založniškimi dejavnostmi so zagotovo še Edicije DSS. V letih 1951–54 je to teklo v okviru posebne enote z DZS, danes pa so najpomembnejša založniška hiša za izdajo notnih edicij z ok. 2700 izdanimi skladbami slovenskih skladateljev. Od l. 2003 DSS kot

dodatek Edicijam izdaja tudi Muzicije DSS (doslej je izšlo še dodatnih ok. 350 notnih del). Ta zbirka zaradi svoje digitalne oblike omogoča hitrejšo in cenovno ugodnejše izdaje, s čimer DSS močno povečuje število letno izdanih notnih zapisov. V okviru

diskografske dejavnosti je omembe vredna skrb za ohranjanje sodobne slovenske glasbe na nosilcih zvoka kot ena izmed poglobitvenih dejavnosti Društva. V seriji Ars Slovenica letno izide najmanj pet avtorskih zgoščenk, doslej več kot 130 enot. V okviru izposoje notnega materiala DSS (od l. 1972) sodeluje z najpomembnejšimi evropskimi založniškimi hišami (med njimi tudi Editio Musica Budimpešta, Edition Peters Frankfurt, Breitkopf & Härtel Wiesbaden, Schott Music International Mainz, Universal Edition Dunaj in Boosey & Hawkes London, Oxford University Press, Ricordi, Salabert, Eschig, Durand, Leduc, Sikorski idr.) in je njihov uradni zastopnik pri izposoji in nakupu notnega materiala v Sloveniji. Od leta 1965 v okviru koncertov Koncertnega ateljeja DSS skrbijo

za kakovostne praižvedbe novih slovenskih del. Doslej so na koncertnih odrih in ob priložnostnih razstavah sodobnih slovenskih likovnih umetnikov izvedli več kot 380 dogodkov pod okriljem KA DSS. V okviru aktivne dejavnosti je skrb DSS za izmenjavo informacij mednarodnega značaja, udeležba članov društva na mednarodnih festivalih, simpozijih, konferencah in glasbenih sejmih po Evropi in svetu. Mednarodno javnost in sorodna stanovska društva po svetu obveščajo o rednih slovenskih dejavnostih in koncertih s slovenskimi novostmi, pogosto pa prirejajo izmenjalne koncerte. V okviru mednarodne dejavnosti je treba omeniti tudi članstvo DSS v Združenju za sodobno glasbo (ISCM) in Evropskem skladateljskem združenju (ECF). Vrhunec teh aktivnosti sta zagotovo predstavljali ediciji Svetovnih glasbenih dnevov (2003 in 2015). Med pomembnimi in aktualnimi dejavnostmi DSS so še vsakoletne Noči slovenskih skladateljev (od l. 1989). Na njih se zdaj v treh programskih smereh (Komorna noč slovenskih skladateljev, Slovenski skladatelji mladim in Noč slovenskih skladateljev) s svojimi novostmi (kar je pogoj!) predstavljajo prav vsi slovenski skladatelji, člani in članice DSS. Med njimi so tudi v tujini živeči in delujoči slovenski skladatelji. Tu je še njihov bienalni Festival Unicum, ki ga organizira slovenska sekcija Mednarodnega združenja za sodobno glasbo ISCM. Predhodnica tega

festivala je bila prireditev Musica Danubiana, ki je predstavljala glasbo držav Podonavja. Med dejavnostmi DSS je tudi naročanje novih del kot nasploh najpomembnejša aktivnost društva. Gre za zagotavljanje ohranjanja kakovosti in ugleda slovenske glasbe doma in po svetu. V okviru društva delujejo tudi sekcije z različnih glasbenih zvrsti za sakralno glasbo

polni rečnih (Mura, Drava, Donava in Tisa) glasbenih in likovnih slikanj. Vanje se vpletajo še citati ali v ozadju zvoneče ljudske pesmi panonske ravnice Zašlo je lepo sunce ..., Tkalečka, Marko skače, Medžimurje kako si lepo zeleno, Šorka je Tisa in Baba ide na gostijo. To je res (godalni) kvartet za navadnega človeka. V Murski Soboti rojeni slovenski skladatelj je vse-

Godalni kvartet kolektiva Carpe artem na ljubljanskem glasbenem odru, 12. november 2025

(od l. 1999), Klub mladih skladateljev (od l. 2000), jazzovsko in zabavno glasbo (od l. 2001), zborovsko glasbo (od l. 2001), didaktično glasbo (od l. 2002) in elektroakustično glasbo (od l. 2002). Dejavnost DSS sofinancirata Ministrstvo za kulturo RS in Mestna občina Ljubljana. Za svoje razsežno, kakovostno in razvejeno delo ima DSS strokovno službo, ki jo vodi generalni sekretar Klemen Weiss, njihov aktualni predsednik pa je skladatelj Dušan Bavdek, profesor na ljubljanski AG UL.

*Finale in koda –
zaključek*

Programski Panonski akvareli – kvartet za navadnega slovenskega skladatelja Slavka L. Šuklarja so

skozi neke vrste »razseljena« oseba med bivalnimi Gančani (občina Beltinci), torej med Pomurjem in Prekmurjem, ter Novim Sadom (Srbija); poleti (od marca do decembra) živi v Prekmurju, vmes nekajkrat odide v Piran in na Dunaj, v zimskih mesecih (od decembra do marca) pa živi in deluje v Novem Sadu. Zatorej Šuklarjev (glasbeni) opus zlahka dobi vzgibe prav tam, v Panoniji. Saj je po skladateljevih podatkih tudi omenjeni opus – kvartet Panonski akvareli – nastal prav tam, v Novem Sadu. Ampak muzika, na katero primarno prisega njen avtor, je univerzalna, internacionalna, brezčasna in brez prostora – je le muzika sama.

Dr. Franc Križnar

RAZGIBAJMO MOŽGANE

SKANDINAVSKA KRIŽANKA

					AVTOR: MATJAZ HLADNIK	NASVET, NAVOĐILO	PULJSKI KOLOSEJ	MODNA CIKČAK SVETLOBA PRI NEVIHTI	AMERIŠKA FILMSKA IGRALKA TAYLOR	GORSKE REŠEVAL- NE SANI, AKIA	JAPONSKA PLESALKA IN PEVKA V ČAJNICI	FRANC. FILMSKI IGRALEC DELON
					PLAST, SLOJ			1				
					PRODAJNI IZDELEK							
					STARO- DAVNA DŽEZA, DANAŠNJI IRAN					5		
POMOČ: IGGY JALOVEC LIAM NASLAGA	MANUŠI GOZD	NAŠA CELINA	MOLITEV, ROŽNI VENEČ	PREBI- VALEC ITALIJE NEBESA, PARADIŽ								
AMERIŠKI FILMSKI IGRALEC CLOONEY		3				NEKDANJI TURŠKI BOGATAŠ					HUNSKI KRALJ, BIČ BOŽJI	SVETLOBNI ČUREK
SAMIČA OVČARJA							KOZAREC					4
							PEVEC NABER					
VZREJA						JAPONSKI AVTO						
						KRAVICA, TELICA						
ŠPANSKI GOSPOD			2		IRSKI IGRALEC NEESON VASILU IVANČUK		6		IZVIR, POREKLO			
									DENIS AVDIČ			
NAŠ SKLA- DATELJI IN ZDRAVNIK (JOSIP)						POPUL- LARNI ANGLEŠKA PEVKA						
MANUŠA ČAŠA						RAČI SAMEC						

Končna rešitev:

1	2	3	4	3	2	5	6	7	4
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

SUDOKU

8	9	3	6		2			
			8	9				
		5				2		
	5		9		6	8		1
9	6		7	1	3		2	5
2		7	5		4		9	
		6				9		
				6	5			
			3		9	6	4	8

ZIMSKI SNEŽENI MOŽJE

Samo dva snežaka sta si povsem enaka med seboj! Poišči ju!

SLOVENSKI UTRINKI

Nauvo oddajo Slovenski utrinkov si leko poglednete na televizijskem programu

Duna TV v četrtek, 29. januarja, zrankoma v 6.53. Če zamidite, bau oddaja na programi znauvič na kanali

Duna World gnaki den zadvečerka v 13.26.

Magazin leko kisnej vidite na internetnom atrejsi:

<https://mediaklikk.hu/musor/slovenski-utrinki/>

Nutzakapčite tevene, mi vas čakamo!

TV SPORED

Na naslednji povezavi najdete pregleden spored TV Slovenija 1 in Slovenija 2 za izbran dan:

<https://tvspored.delo.si/>

Vabilo

Meghívó

Zveza Slovencev na Madžarskem vas vabi na
SLOVENSKI PLES

7. FEBRUARJA 2026 ob 19.00
V HOTELU LIPA V MONOŠTRU.

Za glasbo bo poskrbel
DUO SAVANA (SLOVENIJA).

Prosimo vas, da se za večerjo odločite
do 1. februarja 2026.

Izbirate lahko med jedilnikoma:

A

flambirane piščančje prsi z medom in čilijem, krompirjev
pire s parmezanom, karamelizirano pečeno jabolko

B

svinjska ribica v zeliščni drobtini panko z gorčico,
holandska omaka, bučkini polpeti, na maslu pečene gobe

sladica:

palčačkini kosi z belo čokolado in bučnimi semeni,
vaniljev sladoled, bučno olje, malinova omaka, bučni griljaž

Vstopnina (z večerjo): 10.000 Ft

Prijave pričakujemo na telefonskih številkah:

00 36 30 967 3696,

00 36 30 386 0861

ali na e-naslovih:

biserka.bajzek@gmail.com, fasching.lilla@gmail.com

A Magyarországi Szlovének Szövetsége
SZLOVÉN BÁLT rendez,
melyre szeretettel várjuk Önt

2026. FEBRUÁR 7-ÉN 19.00 ÓRAI KEZDETTTEL
A HOTEL LIPÁBAN SZENTGOTTHÁRDON.

Zenél: A SZLOVÉNIAI DUO SAVANA ZENEKAR

Kérjük, hogy az alábbi két menüből válasszanak
2026. február 1-ig.

A

Flambírozott mézes-chilis csirkemellsteak,
parmezános burgonyapüré, karamellás sült alma

B

Zöldfűszeres pankomorzsában sült mustáros szűzérme,
hollandi mártás, cukkinis röszt, vajban sült gomba

Desszert:

Fehérsokoládés, tökmagos palacsintaszettek,
vaníliafagyalit, tökmagolaj, málnaszósz, tökmag grillázs

A belépő ára, mely tartalmazza a vacsora árát is: 10.000,- Ft

Jelentkezéseket az alábbi telefonszámokon és
e-mail címeiken fogadjunk:

00 36 30 967 3696, 00 36 30 386 0861

biserka.bajzek@gmail.com, fasching.lilla@gmail.com

Organizator / Szervező:

NIKA ZA SMEJ

Janoš pita Karčija:

»!Karči, si ti džentlemen!«

Karči pa:

»Pa vejš, ka sam! Našoj sam
med dežom drženco držo, gda
je na avtoni gumo menjavala!«

Pravi Marta Karčiji:

»Karči, vidiš, kak saused fajn
küšne sausedo, prva kak ide v
službo! Ka pa ti?«

On pa:

»Marta, kak jo naj küšnem, vej
go pa spoj ne poznam!«

Pravi Karči pajdaši:

»Znaš, kama najrajši idem v
toj vročini?«

»Kama?«

»Na bankomat, ka mi tam tak
lepau minus kaže!«

*Karči napiše Marti sporočilo
(üzenet):*

»Marta, ka sam djo za večer-
jo?«

Ona piše nazaj:

»Ne povejm, recept je skriv-
nost!«

On pa:

»Na urgenci (sürgösségi) sam,
pa doktori spítavlejo!«

Karči pravi Marti:

»Marta, kama si palinko dala,
ka si go dam na rano!«

»Daj, pokaži mi rano!« se Mar-
ta zasekejra.

On pa:

»Ne moreš go videti, ka ide za
notranje krvavitve!«

Pripravila Simona Rituper

Porabje

Tednik Slovencev na Madžarskem
Izhaja vsak četrtek

Založnik
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Nikoletta Vajda-Nagy

Naslov založnika in uredništva
H-9970 Monošter/Szentgotthárd, Gardonyijeva ul. 1
T: 0036 94/380 767
E: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk
TOPnet, d. o. o.
Kupšinci 49d, 9000 Murska Sobot, Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava,
Urad predsednika Vlade Madžarske, oddelek za
narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem
ter Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v
zamejstvu in po svetu.

Letna naročnina za Madžarsko 2.600 HUF,
za Slovenijo 22 EUR, za druge države 52 EUR oz. 52 USD.

Številka bančnega računa:
HU75 11747068 20019127 00000000,
SWIFT koda: OTPVHUHB

Zimske radosti v porabskih vrtcih

Zimsko ustvarjanje

Attila Korpics, 6 let, skupina Zvezdice

Luca Mesics, 6 let, skupina Zvezdice